Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PEDRO CRUZ VILLALÓN
της 16ης Φεβρουαρίου 2012[1]

Υπόθεση C-523/10

Wintersteiger AG
κατά
Products 4U Sondermaschinenbau GmbH

[αίτηση του Oberster Gerichtshof (ανώτατο δικαστήριο, Αυστρία)για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Διεθνής δικαιοδοσία — Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 — Προσβολή των δικαιωμάτων επί σήματος λόγω της εγγραφής, εκ μέρους ενός ανταγωνιστή, παρεμφερούς με το σήμα σημείου σε πάροχο υπηρεσιών αναζήτησης στο Διαδίκτυο — Καταχώριση λέξης-κλειδιού — Εθνική προστασία του σήματος σε άλλο κράτος μέλος πλην αυτού όπου έγινε η καταχώριση της λέξης-κλειδιού — Καθορισμός του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός»

1. Το Oberster Gerichtshof [ανώτατο αυστριακό δικαστήριο] υπέβαλε δύο προδικαστικά ερωτήματα ενώπιον του Δικαστηρίου ως προς τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας των αυστριακών δικαστηρίων στην περίπτωση φερομένης προσβολής αυστριακού σήματος, διαπραχθείσας μέσω του Διαδικτύου. Ειδικότερα, η φερομένη προσβολή την οποία προβάλλει η ενάγουσα-αναιρεσείουσα (στο εξής: ενάγουσα), δικαιούχος αυστριακού σήματος, διαπράχθηκε στη Γερμανία, εφόσον η εναγομένη-αναιρεσίβλητη (στο εξής: εναγομένη), ανταγωνίστρια εγκατεστημένη στην εν λόγω χώρα, καταχώρισε την επωνυμία της ενάγουσας, «Wintersteiger», ως λέξη-κλειδί στην υπηρεσία AdWord που προσφέρει η Google στο Διαδίκτυο στον τομέα ανωτάτου επιπέδου που αντιστοιχεί στη Γερμανία.

2. Η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να διευκρινίσει ένα ζήτημα που αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις[2], του οποίου το περιεχόμενο καθορίζει τη δικαιοδοσία σε αγωγές εξωσυμβατικής ευθύνης για ζημίες, και το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Τέλος, πρόκειται για την αντιμετώπιση των δυσχερειών που προκύπτουν από τον εδαφικό-εθνικό χαρακτήρα ενός σήματος και τη δυνητικώς πανταχού παρουσία παραβάσεως που διαπράττεται μέσω του Διαδικτύου αλλά από άλλο κράτος μέλος.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — ΕΕ 2001, L 12, σ. 1.

I – Νομικό πλαίσιο

3. Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001, πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους «μπορεί να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός, εφόσον αντικείμενο τις δίκης είναι η ενοχή από αδικοπραξία ή οιονεί αδικοπραξία ή σχετικές αξιώσεις».

II – Τα πραγματικά περιστατικά, η ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου διαδικασία και τα προδικαστικά ερωτήματα

4. Η Wintersteiger AG είναι επιχείρηση που παράγει και εμπορεύεται, σε ολόκληρο τον κόσμο, μηχανήματα για την επισκευή και συντήρηση σκι και χιονοσανίδων, καθώς και εξαρτήματα και ανταλλακτικά τους. Εδρεύει στην Αυστρία, όπου είναι δικαιούχος του αυστριακού σήματος «Wintersteiger» από το 1993. Μολονότι το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το σήμα είναι καταχωρισμένο μόνον στην Αυστρία, η επιχείρηση ανέφερε στις γραπτές παρατηρήσεις της ότι το σήμα τυχαίνει προστασίας και σε άλλα κράτη, μεταξύ των οποίων και η Γερμανία.

5. Η Products 4U Sondermaschinenbau GmbH (στο εξής: Products 4U) είναι επιχείρηση με έδρα στη Γερμανία, από όπου σχεδιάζει και εμπορεύεται, σε ολόκληρο τον κόσμο, μηχανήματα για την επισκευή και συντήρηση σκι και χιονοσανίδων. Πωλεί, μεταξύ άλλων προϊόντων, εξαρτήματα για τα μηχανήματα που κατασκευάζει η Wintersteiger. Στη διάταξη παραπομπής αναφέρεται ότι η Wintersteiger δεν προμηθεύει και ούτε εγκρίνει την πώληση των προϊόντων της από την Products 4U. Εντούτοις, η γερμανική επιχείρηση καταχώρισε, την 1η Δεκεμβρίου 2008, τη λέξη-κλειδί «Wintersteiger» στην υπηρεσία αναζήτησης με διαφήμιση του Google, περιορίζοντας όμως την καταχώριση στην αναζήτηση που πραγματοποιείται από τομέα ανωτάτου επιπέδου αντιστοιχούντα στη Γερμανία («.de»).

6. Όπως αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, η οικεία καταχώριση της λέξης-κλειδιού συνεπάγεται ότι κάθε φορά που εισάγεται η λέξη «Wintersteiger» στη μηχανή αναζήτησης Google, η οποία αντιστοιχεί στον τομέα ανωτάτου επιπέδου «.de», εμφανίζεται στο δεξί περιθώριο, πέραν του συνδέσμου προς τον δικτυακό τόπο της επιχειρήσεως Wintersteiger, διαφημιστική καταχώριση κάτω από την επιγραφή «Διαφημιστική αναγγελία». Στο κείμενο της ανακοίνωσης αυτής περιλαμβάνονται φράσεις όπως οι εξής: «Εξαρτήματα για την επισκευή εξοπλισμού σκι», «Μηχανήματα για σκι και χιονοσανίδες», «Συντήρηση και επισκευή». Κάνοντας κλικ πάνω στη διαφημιστική αναγγελία, ο χρήστης οδηγείται στο τμήμα του ιστότοπου της Products 4U που τιτλοφορείται «Εξαρτήματα Wintersteiger».

7. Όπως επισήμανε το αιτούν δικαστήριο, μολονότι το Google εκμεταλλεύεται αυστριακό τομέα ανωτάτου επιπέδου («.at»), η ιστοσελίδα www.google.de είναι προσβάσιμη στην Αυστρία.

8. Η Wintersteiger άσκησε αγωγή παραλείψεως ενώπιον των αυστριακών δικαστηρίων, με αίτηση για λήψη ασφαλιστικών μέτρων, ζητώντας να απαγορευθεί στην Products 4U να χρησιμοποιεί το σήμα «Wintersteiger» ως λέξη-κλειδί της μηχανής αναζήτησης στο google.de. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε την αίτηση της ενάγουσας λόγω ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας, κρίνοντας ότι, εφόσον πρόκειται για λέξη-κλειδί που περιορίζεται μόνον στο google.de, δεν υπήρχε επαρκής συνάφεια με την αυστριακή επικράτεια. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, το Oberlandesgericht Linz, απέρριψε την κρίση αυτή και επιβεβαίωσε τη δικαιοδοσία των αυστριακών δικαστηρίων, μολονότι απέρριψε την αίτηση

επί της ουσίας. Επειδή ασκήθηκε αναίρεση κατά της εν λόγω κατ' έφεσιν αποφάσεως ενώπιον του Oberster Gerichtshof, τα πραγματικά περιστατικά δημιούργησαν αμφιβολίες στο δικαστήριο αυτό όσον αφορά τη δικαιοδοσία του, όπερ το οδήγησε στην υποβολή των ακόλουθων προδικαστικών ερωτημάτων ενώπιον του Δικαστηρίου:

«1. Έχει η φράση "τόπος όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός", η οποία περιέχεται στο άρθρο 5, [παράγραφος] 3, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001, στις περιπτώσεις στις οποίες προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι έχει προσβληθεί το δικαίωμα επί σήματος στο κράτος της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου από πρόσωπο που κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος, λόγω της χρήσης μιας ίδιας ακριβώς με το εν λόγω σήμα λέξης-κλειδιού (AdWord) σε μηχανή αναζήτησης στο Διαδίκτυο (Internet), η οποία προσφέρει τις υπηρεσίες της υπό τους τομείς ανωτάτου επιπέδου διαφόρων χωρών (γεωγραφικούς τομείς ανωτάτου επιπέδου), την έννοια ότι:

1.1. θεμελιώνεται διεθνής δικαιοδοσία μόνο στην περίπτωση που η λέξη-κλειδί χρησιμοποιείται στον δικτυακό εκείνο τόπο της μηχανής αναζήτησης του οποίου ο τομέας ανωτάτου επιπέδου είναι ο τομέας του κράτους της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου;

1.2. θεμελιώνεται διεθνής δικαιοδοσία από το γεγονός και μόνο ότι ο δικτυακός τόπος της μηχανής αναζήτησης στον οποίο χρησιμοποιείται η λέξη-κλειδί είναι προσβάσιμος από το κράτος της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου;

1.3. η διεθνής δικαιοδοσία εξαρτάται από τη συνδρομή και άλλων προϋποθέσεων, πέρα από την προσβασιμότητα του δικτυακού τόπου;

2. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 1.3:

Με βάση ποια κριτήρια πρέπει να εξακριβώνεται κατά πόσον θεμελιώνεται διεθνής δικαιοδοσία κατά το άρθρο 5, [παράγραφος] 3, του κανονισμού 44/2001, όταν πρόκειται για χρήση ενός σήματος του κράτους της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου ως AdWord σε δικτυακό τόπο μηχανής αναζήτησης, του οποίου ο γεωγραφικός τομέας ανωτάτου επιπέδου διαφέρει από τον αντίστοιχο τομέα του κράτους της έδρας του δικαστηρίου αυτού;»

9. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η ενάγουσα και η εναγομένη της κύριας δίκης, καθώς και η Αυστριακή Κυβέρνηση, η Ισπανική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή.

III – Ανάλυση των προδικαστικών ερωτημάτων

Α — *Προκαταρκτικές παρατηρήσεις*

10. Εκ προοιμίου, πρέπει να εξετασθούν ορισμένα σημεία από τα οποία εξαρτάται η επί της ουσίας ανάλυση των υποβληθέντων προδικαστικών ερωτημάτων.

11. Όπως επισημάνθηκε, το Oberster Gerichtshof έχει αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001, το οποίο εφαρμόζεται σε αγωγή παραλείψεως με σκοπό να παύσει συμπεριφορά στο Διαδίκτυο η οποία φέρεται ως επιζήμια για το εθνικό σήμα. Για τον λόγο αυτό, το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει ενώπιον του Δικαστηρίου δύο ερωτήματα, το δε πρώτο αποτελείται από τρία υπο-ερωτήματα, έκαστο των οποίων αντανακλά τις διάφορες ερμηνείες που είναι δυνατές βάσει του προαναφερθέντος άρθρου. Ωστόσο, αντί να αναλυθεί και να δοθεί απάντηση

σε κάθε ένα από τα ερωτήματα αυτά, κρίνω ότι το Δικαστήριο θα δώσει απολύτως λυσιτελή απάντηση αν διατυπώσει μόνον τα κριτήρια βάσει των οποίων, ενδεχομένως, δικαιολογείται η διεθνής δικαιοδοσία εθνικού δικαστηρίου σε περίπτωση όπως αυτή της παρούσας υποθέσεως. Κατά συνέπεια, θα εξετάσω την υπό κρίση υπόθεση αναδιατυπώνοντας τα ερωτήματα σε ένα μόνον ερώτημα.

12. Στη συνέχεια, είναι προφανώς επίσης χρήσιμο να τονισθεί ότι η ενάγουσα της κύριας δίκης, η επιχείρηση Wintersteiger, ζήτησε πρωτοδίκως την έκδοση δικαστικής αποφάσεως επί της ουσίας, καθώς και τη λήψη προσωρινών μέτρων. Το αιτούν δικαστήριο κάνει πλειστάκις μνεία του γεγονότος αυτού, αν και τα ερωτήματα αυτά αφορούν αποκλειστικώς την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001.

13. Ως γνωστόν, η λήψη προληπτικών μέτρων σε διεθνές ευρωπαϊκό πλαίσιο απαιτεί την εφαρμογή του άρθρου 31 του προαναφερθέντος κανονισμού και δημιουργεί συγκεκριμένα προβλήματα. Εντούτοις, και παρά το γεγονός ότι το ζήτημα αυτό εξετάστηκε, προφανώς, ενώπιον των διαφόρων δικαστηρίων που επιλήφθηκαν της υποθέσεως της κύριας δίκης, είναι ακριβές ότι το υποβληθέν, στο πλαίσιο της υπό κρίση προδικαστικής παραπομπής, ενώπιον του Δικαστηρίου ερώτημα περιορίζεται αποκλειστικώς στην αγωγή παραλείψεως και, κατά συνέπεια, στην ερμηνεία του προαναφερθέντος άρθρου 5, παράγραφος 3. Επομένως, με τις προτάσεις αυτές θα περιοριστώ αυστηρώς στο αντικείμενο του προδικαστικού ερωτήματος, χωρίς να ασχοληθώ με την προβληματική της λήψεως των προληπτικών μέτρων η οποία ενυπάρχει προφανώς στην κύρια δίκη[3].

14. Τέλος, πρέπει να διευκρινιστεί και ένα σημείο δυνάμενο να μεταβάλει το πρίσμα υπό το οποίο αναζητείται η επίλυση της υπό κρίση υποθέσεως. Το αιτούν δικαστήριο μας πληροφορεί ότι η ενάγουσα είναι δικαιούχος αυστριακού σήματος και από τη διάταξη παραπομπής προκύπτει ότι πρόκειται για τον μοναδικό τίτλο πνευματικής ιδιοκτησίας ο οποίος προστατεύει επί του παρόντος το σήμα «Wintersteiger». Ωστόσο, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η ενάγουσα αμφισβητεί ρητώς την εν λόγω περιγραφή των πραγματικών περιστατικών και επισημαίνει ότι είναι δικαιούχος «πλειόνων διεθνών σημάτων που περιλαμβάνουν το λεκτικό στοιχείο “Wintersteiger”». Προς τούτο, η ενάγουσα παραπέμπει στα «διεθνή σήματα 615.770 WINTERSTEIGER (WB) και 992.008 WINTERSTEIGER (WB), τα οποία προστατεύονται σε διάφορες χώρες, μεταξύ των οποίων η Γερμανία.»

15. Μολονότι είναι αληθές ότι η επιβεβαίωση του γεγονότος αυτού θα μεταβάλει το περιεχόμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, δεν μπορεί να αγνοηθεί το ότι το αιτούν δικαστήριο μας ερωτά αποκλειστικώς περί της ερμηνείας του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001 σε πλαίσιο όπου ένα σήμα είναι καταχωρισμένο μόνον στην Αυστρία. Η λεπτομερής εξέταση άλλων πραγματικών καταστάσεων συνεπάγεται έρευνα σε νέο πεδίο περί του οποίου κανείς από τους διαδίκους, πλην της ενάγουσας, δεν διατύπωσε παρατηρήσεις. Επομένως, στη συνέχεια, θα προτείνω να δοθεί απάντηση μόνο στο ανακύψαν ζήτημα, όπως μας το υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο.

Β — *Επί της ερμηνείας του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001*

1. Ο τόπος επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος κατά το άρθρο 5, παράγραφος 3, εφαρμοζόμενο σε συμπεριφορά δυνάμενη να προσβάλει εθνικό σήμα μέσω του Διαδικτύου

16. Στην υπό κρίση υπόθεση, το προβληματικό σημείο ερμηνείας έγκειται στον καθορισμό *του τόπου ή των τόπων όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός* υπό την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 5, παράγραφος 3, τούτο δε σε πλαίσιο εντός του οποίου η δραστηριότητα που φέρεται ότι παραβιάζει εθνικό σήμα πραγματοποιείται με μέσο όπως το Διαδίκτυο.

3 — Σε ημερομηνία πλησίον της ημερομηνίας δημοσιεύσεως των προτάσεων αυτών, θα αναπτύξω προτάσεις περί της ερμηνείας του άρθρου 31 του κανονισμού 44/2001, στο πλαίσιο των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, στην υπόθεση Solvay (C-616/10).

17. Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι όταν υφίσταται μία πραγματική οντότητα αλλά διαφέρουν ο τόπος επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος και ο τόπος επελεύσεως της ζημίας, το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001, όπως ερμηνεύθηκαν από το Δικαστήριο με την απόφαση Mines de Potasse, επιβεβαιώνεται η δικαιοδοσία δύο διαφορετικών δικαστηρίων: των δικαστηρίων του τόπου επελεύσεως της ζημίας και των δικαστηρίων του τόπου επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος, ο δε ενάγων πρέπει να επιλέξει το δικαστήριο ενώπιον του οποίου δύναται να υπερασπισθεί καλύτερα τα συμφέροντά του[4]. Η λύση αυτή διασφαλίζει την πρακτική αποτελεσματικότητα του κανόνα που τίθεται στο προαναφερθέν άρθρο, αναγνωρίζοντας συγχρόνως σε αυτόν που υπέστη τη ζημία περιθώριο λήψης αποφάσεως, το οποίο εξασφαλίζει και την εγγύτητα μεταξύ του δικαστηρίου και των σχετικών με τη διαφορά πραγματικών περιστατικών. Τελικώς, το βασικό ζήτημα που πρέπει να εξετασθεί στην υπό κρίση υπόθεση είναι κατά πόσον η νομολογία αυτή εφαρμόζεται όταν το ζημιογόνο γεγονός της προβαλλομένης ζημίας λαμβάνει χώρα μέσω του Διαδικτύου. Συναφώς, πρέπει να προστεθούν διάφορα συμπληρωματικά στοιχεία.

18. Ο τεθείς με την απόφαση Mines de Potasse κανόνας επιδέχεται ορισμένες εξαιρέσεις, μεταξύ άλλων, όταν η ζημία θίγει το ίδιο θύμα σε διάφορα κράτη. Περί αυτού πρόκειται όταν η ζημία προσβάλλει δικαιώματα της προσωπικότητας. Στις περιπτώσεις αυτές, το Δικαστήριο έθεσε με την απόφαση Shevill όρια στο περιεχόμενο της δικαιοδοσίας του αρμόδιου δικαστηρίου[5]. Δυνάμει της αποφάσεως αυτής, θεσπίστηκε ο λεγόμενος κανόνας «μωσαϊκό», κατά τον οποίο η ενάγουσα δύναται να ασκήσει αγωγή είτε ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους όπου προκλήθηκε η ζημία για να ζητήσει την αποκατάσταση του συνόλου της ζημίας είτε ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών στα οποία πράγματι επέρχεται η ζημία, μόνον όμως για να ζητήσει την αποκατάσταση των ζημιών τις οποίες υπέστη στα εδάφη τους.

19. Η συλλογιστική της αποφάσεως Shevill προσαρμόστηκε προσφάτως στις ιδιαίτερες καταστάσεις που δημιούργησε το Διαδίκτυο. Στην υπόθεση eDate κ.λπ.[6] το Δικαστήριο έκρινε ότι όταν συντρέχει προσβολή δικαιώματος προσωπικότητας στο Διαδίκτυο, η προσβολή αυτή είναι ιδιαίτερα σοβαρή λόγω των γεωγραφικών συνεπειών της επιζήμιας πληροφορίας. Κατά συνέπεια, τα θεσπισθέντα με την απόφαση Shevill κριτήρια συνδέσεως επεκτάθηκαν, αν και περιορίζονται σε περιπτώσεις προσβολών δικαιώματος της προσωπικότητας. Πέραν των κριτηρίων για τα οποία γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη, η απόφαση eDate και Martinez παρέχει στο φερόμενο ως θύμα τη δυνατότητα να αξιώνει την αποκατάσταση του συνόλου των ζημιών τις οποίες υπέστη ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους όπου διατηρεί το «κέντρο των συμφερόντων» του.

20. Πάντως, προκύπτει ότι η συλλογιστική των αποφάσεων Shevill και eDate κ.λπ. δεν δύναται να εφαρμοστεί στην υπό κρίση υπόθεση. Συγκεκριμένα, οι δύο αυτές αποφάσεις αφορούν προσβολές δικαιωμάτων της προσωπικότητας, που διαφέρουν ουσιωδώς των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, των οποίων η προστασία είναι εδαφική και έχουν ως αντικείμενο την εμπορική εκμετάλλευση αγαθού[7]. Επομένως, τα κριτήρια συνδέσεως του άρθρου 5, παράγραφος 3, δεν δύνανται να εφαρμόζονται αδιακρίτως σε καταστάσεις όπως αυτές που ανέκυψαν στις προαναφερθείσες αποφάσεις και στην υπό κρίση υπόθεση, και πρέπει να γίνει ερμηνεία του προαναφερθέντος άρθρου η οποία να προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες συνθήκες του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας.

4 — Αποφάσεις της 30ής Νοεμβρίου 1976, 21/76, Mines de potasse d'Alsace SA (Συλλογή τόμος 1976, σ. 613, σκέψεις 24 και 25), της 1ης Οκτωβρίου 2002, C-167/00, Henkel (Συλλογή 2002, σ. I-8111, σκέψη 44), της 5ης Φεβρουαρίου 2004, C-18/02, DFDS Torline (Συλλογή 2004, σ. I-1417, σκέψη 40), και της 16ης Ιουλίου 2009, C-189/08, Zuid-Chemie (Συλλογή 2009, σ. I-6917, σκέψη 24).

5 — Απόφαση της 7ης Μαρτίου 1995, C-68/93 (Συλλογή 1995, σ. I-415).

6 — Απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2011, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-509/09 και C-161/10 (Συλλογή 2011, σ. I-10269).

7 — Βλ., συναφώς, Virgós Soriano, M. και Garcimartín Alférez, F. J., *Derecho Procesal Civil Internacional. Litigación Internacional*, 2η έκδ., Thomson-Civitas, 2007, σ. 194 και 195, και Heinze, C., The CLIP Principles on Jurisdiction en Basedow, J., Kono, T. και Metzger, A. (επιμέλεια), *Intellectual Property in the Global Arena. Jurisdiction, Applicable Law, and the Recognition of Judgments in Europe, Japan and the US*, MatIPR 49, Εκδ. Mohr Siebeck, Tubinga, 2010, σ. 68 και 69.

21. Στο ιδιαίτερο αυτό πλαίσιο, πρέπει να εκκινήσουμε από το ότι, στην υποθετική περίπτωση συμπεριφοράς δυνάμενης να προσβάλει εθνικό σήμα, ο κανονισμός 44/2001 παρέχει στην ενάγουσα, κατά γενικό κανόνα, τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου εγκαταστάσεως της εναγομένης, δυνάμει της γενικής διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 2, ή του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός κατά το άρθρο 5, παράγραφος 3. Ο κανόνας αυτός αμβλύνεται όταν το ζημιογόνο γεγονός επέρχεται εντός ενός κράτους και η ζημία σε ένα άλλο κράτος, στην περίπτωση δε αυτή εφαρμόζεται το κριτήριο της προαναφερθείσας αποφάσεως Mines de Potasse. Επομένως, σε περίπτωση παραβιάσεως αυστριακού εθνικού σήματος μέσω της παραγωγής παραποιημένων εμπορευμάτων στη Γερμανία, που προορίζονται για την αυστριακή αγορά, πέραν της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του τόπου εγκαταστάσεως της εναγομένης, τίποτα δεν εμποδίζει τον δικαιούχο του σήματος να επικαλεστεί το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001 για να ασκήσει αγωγή στη Γερμανία (τόπο επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος) ή στην Αυστρία (τόπο επελεύσεως της ζημίας) [8].

22. Η λύση αυτή καθίσταται προβληματική όταν η επιζήμια συμπεριφορά λαμβάνει χώρα χρησιμοποιώντας ως τεχνικό μέσο το Διαδίκτυο. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να νοηθεί ότι η απλή δυνατότητα προσβάσεως στην επιζήμια πληροφορία προκαλεί ήδη ζημία, όπερ πολλαπλασιάζει τα έχοντα διεθνή δικαιοδοσία δικαστήρια σε όλα τα κράτη της Ένωσης. Επίσης, το πρόσωπο το οποίο θέτει σε κυκλοφορία την επιζήμια πληροφορία στο Διαδίκτυο, ενεργεί ως υπεύθυνος για τη ζημία, όπερ καθιστά άνευ σημασίας τον τόπο επελεύσεως της παραβάσεως [9].

23. Για τους λόγους αυτούς, αν και υπό συνθήκες μη έχουσες σχέση με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, το Δικαστήριο απορρίπτει συστηματικώς το ότι η απλή δυνατότητα προσβάσεως ή η απλή κυκλοφορία επιζήμιας πληροφορίας στο Διαδίκτυο, αρκεί για να δικαιολογήσει την εφαρμογή των σχετικών με τη διεθνή δικαιοδοσία διατάξεων του κανονισμού 44/2001 [10].

24. Κατά συνέπεια, υπενθυμίζεται ότι, για τον καθορισμό του τόπου στον οποίο συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός, όταν αυτό πραγματοποιείται μέσω του Διαδικτύου, το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001, έχει την έννοια ότι, κατά τη νομολογία της υποθέσεως Mines de Potasse, θεμελιώνει τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος, αφενός, και του τόπου επελεύσεως της ζημίας, αφετέρου, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα κριτήρια που θα αναλύσω λεπτομερώς στη συνέχεια.

25. Όσον αφορά τον τόπο επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος, ανέφερα προηγουμένως ότι είναι, πάντοτε και εν πάση περιπτώσει, ο τόπος του κράτους καταχωρίσεως του σήματος, διότι η ζημία προκαλείται μόνον εκεί όπου υφίσταται νομική προστασία. Ωστόσο, η ύπαρξη επιζήμιας πληροφορίας στο Διαδίκτυο δεν αρκεί για να αναγνωρισθεί η δικαιοδοσία του δικαστηρίου του κράτους καταχωρίσεως του σήματος. Για να καταστεί τούτο δυνατό, απαιτείται, κατά την άποψή μου, η εν λόγω πληροφορία να δύναται να προκαλέσει πραγματική ζημία στο σήμα.

26. Ομοίως, στο άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001, δύναται να θεμελιωθεί η δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους όπου επέρχεται το ζημιογόνο γεγονός. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, θεωρώ ότι σε αυτόν τον τόπο χρησιμοποιήθηκαν τα μέσα που ήσαν αναγκαία για την πραγματική προσβολή του σήματος. Το κριτήριο αυτό δεν συνδέεται με την πρόθεση του παραβάτη ούτε με το κέντρο συμφερόντων του θύματος, αλλά με το κατά πόσον τα προαναφερθέντα μέσα ήσαν χρήσιμα για την πραγματική προσβολή σήματος σε άλλο κράτος μέλος

8 — Περί τυχόν παραβάσεως λόγω υπερεδαφικής συμπεριφοράς επί του σήματος, αν και σε πλαίσιο μη έχον σχέση με τη διεθνή δικαιοδοσία, βλ. απόφαση της 12ης Ιουλίου 2011, C-324/09, L'Oreal SA (Συλλογή 2011, σ. I-6011, σκέψη 63).

9 — Βλ. Moura Vicente, D., *La propriété intellectuelle en droit international privé*, εκδ. Martinus Nijhoff, Leiden-Boston, 2009, σ. 398 έως 405.

10 — Απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 2010, C-585/08 και C-144/09, Van Schijndel και Van Veen κατά SPF (Συλλογή 2010, σ. I-12527). Ομοίως, η προαναφερθείσα απόφαση L'Oreal, στη σκέψη 64, δεν δέχεται ότι η απλή δυνατότητα προσβάσεως συνιστά κρίσιμο από νομικής απόψεως στοιχείο, μολονότι η συλλογιστική αυτή λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο της επί της ουσίας εξετάσεως της παραβάσεως σήματος και όχι στο πλαίσιο καθορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας.

μέσω του Διαδικτύου. Είναι σαφές ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, ο τόπος αυτός συμπίπτει με τον τόπο κατοικίας του εναγομένου, αλλά πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι μπορεί να υπάρξουν καταστάσεις στις οποίες ο εν λόγω τόπος κατοικίας και ο τόπος επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος δεν βρίσκονται στο ίδιο κράτος.

27. Για να καθοριστεί ο τόπος επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος και ο τόπος επελεύσεως της ζημίας, απαιτείται να εξετασθούν διάφορα κριτήρια παρέχοντα ενδείξεις για τον ακριβή τόπο επελεύσεως των δύο αυτών γεγονότων. Όπως θα εξετάσω στη συνέχεια, τα κριτήρια που θα απαριθμήσω χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό του τόπου του ζημιογόνου γεγονότος και του τόπου επελεύσεως της ζημίας, διότι άπτονται πραγματικών συνθηκών που αφορούν τις δύο αυτές πτυχές του προβλήματος.

28. Ο αποφασιστικός παράγοντας ή το αποφασιστικό στοιχείο είναι το αν η διαδοθείσα στο Διαδίκτυο πληροφορία μπορεί πράγματι να έχει επιπτώσεις στο έδαφος του κράτους όπου είναι καταχωρισμένο το σήμα [11]. Δεν αρκεί το περιεχόμενο της πληροφορίας να δύναται να προσβάλει το σήμα, αλλά πρέπει να διαπιστώνεται και η ύπαρξη αντικειμενικών στοιχείων βάσει των οποίων δύναται να εντοπισθεί συμπεριφορά ενέχουσα στοιχεία υπερεδαφικότητας. Προς τούτο, μπορεί να είναι χρήσιμα διάφορα κριτήρια, όπως η γλώσσα στην οποία παρέχεται η πληροφορία, η προσβασιμότητά της, ή η εμπορική παρουσία του εναγομένου στην αγορά όπου το εθνικό σήμα τυχαίνει προστασίας.

29. Ομοίως, απαιτείται να καθοριστεί η εδαφική έκταση της αγοράς επί της οποίας δρα η ενάγουσα και το έδαφος από όπου διαδόθηκε η πληροφορία στο Διαδίκτυο [12]. Συναφώς, πρέπει να συνεκτιμηθούν στοιχεία όπως, μεταξύ άλλων, το ανώτατο επίπεδο του τομέα, η κατοικία ή τα λοιπά δεδομένα θέσης που παρέχονται από την ιστοσελίδα, ή ο τόπος στον οποίο διατηρεί το επιχειρησιακό κέντρο της δραστηριότητάς του στο Διαδίκτυο ο υπεύθυνος για την πληροφορία.

30. Κατόπιν της εξετάσεως αυτής, το δικαστήριο θα κρίνει αν βρίσκεται ενώπιον των μέσων που απαιτούνται για να λάβει χώρα *a priori* πραγματική προσβολή σήματος σε άλλο κράτος μέλος μέσω του Διαδικτύου. Επομένως, είναι δυνατόν να διευκρινιστεί ο τόπος επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος και ο τόπος πραγματικής επελεύσεως της ζημίας. Η λύση αυτή συνάδει με τον εδαφικό χαρακτήρα του εθνικού σήματος, εφόσον λαμβάνει πάντοτε υπόψη της ότι το ζημιογόνο γεγονός επήλθε στο κράτος όπου τυχαίνει προστασίας το σήμα. Ομοίως, η λύση αυτή παρέχει στην ενάγουσα τη δυνατότητα να υποβληθεί στη δωσιδικία όπου υφίσταται στενός σύνδεσμος μεταξύ των ζημιογόνων γεγονότων και του δικαστηρίου, χωρίς κατακερματισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας που θα έθετε σε κίνδυνο τη σημασία του κανονισμού 44/2001. Στα προεκτεθέντα, προστίθεται ότι πρόκειται για λύση προσαρμοσμένη μεν στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πνευματικής ιδιοκτησίας, συνάδουσα δε με τη μέχρι σήμερα νομολογία του Δικαστηρίου.

31. Ασφαλώς, η ανάλυση αυτή απαιτεί εκτίμηση όλων των πραγματικών περιστατικών προσεγγίζουσα την επί της ουσίας της υποθέσεως απόφαση, αλλά, προφανώς, τα δύο αυτά σχέδια διαφέρουν και δεν πρέπει να συγχέονται [13]. Το κριτήριο των αναγκαίων μέσων, το οποίο περιορίζεται στη φάση καθορισμού της δικαιοδοσίας, δεν αφορά την διαπραχθείσα και επελθούσα παράβαση, αλλά την *τυχόν διάπραξη παραβάσεως* λόγω μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς. Η εν λόγω διαφορά των δύο σχεδίων είναι ολοφάνερη στην υπό κρίση υπόθεση: πρέπει να υπομνησθεί ότι το αυστριακό δικαστήριο το οποίο επιλήφθηκε της υποθέσεως σε δεύτερο βαθμό έκρινε ότι έχει δικαιοδοσία και, στη συνέχεια, απέρριψε την αγωγή επί της ουσίας.

11 — Συναφώς, βλ., για παράδειγμα, την απόφαση McBee κατά Delica Co., United States Court of Appeals, 1st Circuit, 417 F.3d 107 (2005) ή τη διάταξη του Tribunal de grande instance του Παρισιού, της 16ης Μαΐου 2008, Rueducommerce κατά Carrefour Belgium.

12 — Βλ., για παράδειγμα, την απόφαση Zippo Manufacturing Company κατά Zippo Dot Com, Inc., United States District Court, W.D. Pennsylvania, 952 F. Supp 1119 ή την απόφαση του γαλλικού Cour de cassation της 11ης Ιανουαρίου 2005, Société Hugo Boss κατά Société Reemstma Cigarettenfabriken GmbH.

13 — Βλ. απόφαση της 15ης Μαΐου 1990, C-365/88, Kongress Agentur Hagen GMBH (Συλλογή 1990, σ. I-1845, σκέψεις 12 επ.).

2. Το προταθέν κριτήριο υπό το πρίσμα των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως

32. Μετά τη διευθέτηση του ζητήματος του κριτηρίου ερμηνείας του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001, και για να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, θα αναλύσω τις συνέπειες της προτάσεως υπό τις συνθήκες της παρούσας υποθέσεως.

33. Καθόσον η ενάγουσα της κύριας δίκης είναι δικαιούχος του σήματος «Wintersteiger» στην Αυστρία, βάσει των προαναφερθέντων κριτηρίων μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001 προς θεμελίωση της δικαιοδοσίας των αυστριακών δικαστηρίων. Συγκεκριμένα, αφού διαπιστώθηκε ότι χρησιμοποιήθηκαν τα αναγκαία μέσα ώστε, ενδεχομένως, να επέλθει πραγματική προσβολή του σήματος, επιβεβαιώθηκε η αρμοδιότητα των δικαστηρίων του τόπου επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος, καθώς και η δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου επελεύσεως της ζημίας, που είναι τα δικαστήρια του εδάφους όπου προστατεύεται το σήμα, στην προκειμένη περίπτωση τα αυστριακά δικαστήρια.

34. Όπως προκύπτει από τον φάκελο της υποθέσεως, η Products 4U είναι επιχείρηση εγκατεστημένη στη Γερμανία, ασκούσα δραστηριότητες σε όλον τον κόσμο. Ωστόσο, το επιχειρησιακό της κέντρο βρίσκεται στη Γερμανία και ορισμένες διαφημιστικές δραστηριότητες οριοθετούνται στο έδαφος αυτό, όπως συμβαίνει με την καταχώριση ορισμένων λέξεων-κλειδιών στο Google. Η καταχώριση της λέξης-κλειδιού «Wintersteiger», την οποία ζήτησε η ενάγουσα, περιορίστηκε στις υπηρεσίες της μηχανής αναζήτησης που παρέχει το Google μέσω φορέα ανωτάτου επιπέδου, ο οποίος οριοθετείται και αντιστοιχεί στη Γερμανία (.de).

35. Ο δυνητικός χαρακτήρας προσβολής του αυστριακού σήματος είναι πρόδηλος.

36. Όπως επιβεβαίωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση Google France και Google, στο πλαίσιο προδικαστικού ερωτήματος το οποίο, υπενθυμίζω, αφορούσε την προσβολή σήματος και δεν αφορούσε τη δικαιοδοσία, υφίσταται προσβολή της λειτουργίας του σήματος «όταν εμφανίζεται στους χρήστες του Διαδικτύου, βάσει μιας λέξης-κλειδιού πανομοιότυπης με σήμα, η διαφήμιση ενός τρίτου, όπως ενός ανταγωνιστή του δικαιούχου του σήματος αυτού» [14]. Είναι αληθές ότι, στη συνέχεια, στην απόφαση Google France και Google, το Δικαστήριο προσέθεσε ότι η προσβολή εξαρτάται, ωστόσο, από τον τρόπο με τον οποίο εμφανίζεται η διαφήμιση αυτή. Πάντως, εν πάση περιπτώσει, η λειτουργία της ενδείξεως της προελεύσεως του σήματος εξασθενεί «όταν, λόγω της διαφημίσεως, ο χρήστης του Διαδικτύου που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός δεν δύναται ή δυσχεραίνεται να αντιληφθεί αν τα διαφημιζόμενα προϊόντα ή οι υπηρεσίες προέρχονται από τον δικαιούχο του σήματος ή από επιχείρηση που συνδέεται οικονομικώς με αυτόν ή αν, αντιθέτως, προέρχονται από τρίτον» [15].

37. Υπενθυμίζω ότι η προπαρατεθείσα νομολογία αφορά παραβάσεις, οι οποίες πράγματι διαπράχθηκαν λόγω της καταχωρίσεως λέξεων-κλειδιών. Στην υπό κρίση υπόθεση, η οποία αφορά αποκλειστικώς τον καθορισμό της δικαιοδοσίας, πρέπει, αντιθέτως, να αναφερθούμε αποκλειστικώς στις τυχόν δυνάμενες να διαπραχθούν παραβάσεις, όπως προανέφερα στο σημείο 31 των προτάσεών μου. Υπό το πρίσμα αυτό, είναι σαφές ότι η καταχώριση της λέξης-κλειδιού, η οποία περιορίζεται στον τομέα ανωτάτου επιπέδου «.de», όπου χρησιμοποιούμενη γλώσσα είναι τα γερμανικά και είναι προσβάσιμος στην Αυστρία, συνορεύουσα με τη Γερμανία, δύναται να προκαλέσει a priori πραγματική προσβολή του αυστριακού σήματος.

14 — Απόφαση της 26ης Μαρτίου 2010 C-236/08, C-237/08 και C-238/08 (Συλλογή 2010, σ. I-2417, σκέψη 83).

15 — Προαναφερθείσα απόφαση Google France, σκέψεις 84 και 99, καθώς και το σημείο 1 του διατακτικού.

38. Συγκεκριμένα, όπως διαπίστωσε η ενάγουσα με τις γραπτές παρατηρήσεις της, το γεγονός ότι η καταχώριση της λέξης-κλειδιού περιορίζεται γεωγραφικώς στη Γερμανία ουδόλως εμποδίζει τους πελάτες της μάρκας Wintersteiger στην Αυστρία να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες αναζήτησης του google.de, είτε από την Αυστρία είτε από τη Γερμανία. Από το γεγονός ότι η αγορά της ενάγουσας είναι διεθνής και η γερμανική ανταγωνίστρια επιχείρηση ασκεί δραστηριότητες από όμορο κράτος, χρησιμοποιώντας ως τεχνικό μέσο το Google.de, στο οποίο η πρόσβαση είναι ελεύθερη στην Αυστρία και το οποίο χρησιμοποιεί την ίδια γλώσσα, προκύπτει σαφώς η επίπτωση την οποία έχει, αντικειμενικώς, η συμπεριφορά της εναγομένης στο σήμα «Wintersteiger» στην Αυστρία.

39. Ομοίως, το γεγονός ότι στη λέξη-κλειδί «Wintersteiger» περιλαμβάνεται σύνδεσμος, ο οποίος παραπέμπει απευθείας τον χρήστη στην ιστοσελίδα της εναγομένης, χωρίς καμία αναφορά περί του ότι πρόκειται για εθνικό σήμα συνδεόμενο με αυστριακή επιχείρηση, είναι έτερος παράγοντας δυνάμενος αντικειμενικώς να συμβάλει στο ότι ο χρήστης, ο οποίος δύναται στην Αυστρία να έχει απεριόριστη πρόσβαση στο Google.de, συγχέει τις δύο επιχειρήσεις, που είναι ανταγωνίστριες στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά.

40. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι, υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, η εναγομένη χρησιμοποίησε τα αναγκαία μέσα ώστε, αντικειμενικώς, να δύναται να επέλθει πραγματική προσβολή του καταχωρισθέντος στην Αυστρία σήματος. Επομένως, διαπιστώνεται ότι, για τους σκοπούς των διατάξεων του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001, ο τόπος επελεύσεως της ζημίας δεν περιορίζεται μόνον στη Γερμανία, που είναι ο τόπος επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος, αλλά επεκτείνεται και στην Αυστρία, καθόσον η εναγομένη υιοθέτησε συμπεριφορά δυνάμενη a priori να προκαλέσει ζημία στο αυστριακό σήμα.

IV – Πρόταση

41. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Oberstersgerichtshof (Αυστρία), ως εξής:

«Το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις , έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση συμπεριφοράς, απτομένης της χρήσης του Διαδικτύου, η οποία δύναται να προσβάλει εθνικό σήμα καταχωρισθέν σε ένα κράτος μέλος, αναγνωρίζει διεθνή δικαιοδοσία:

— στα δικαστήρια του κράτους μέλους όπου έχει καταχωρισθεί το σήμα,

— και στα δικαστήρια του κράτους μέλους όπου χρησιμοποιούνται τα αναγκαία μέσα για την πρόκληση πραγματικής προσβολής του καταχωρισθέντος σε άλλο κράτος μέλος σήματος.»